

TAHSİN YÜCEL

GOLYAN
DEVİRİMİ

♥
CAN
ÖYKÜ

3.
BASKI

Tahsin Yücel
GOLYAN
DEVİRİMİ

© Can Sanat Yayınları A.Ş., 2008

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2008

3. basım: Şubat 2016, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Erkal Yavi

Kapak düzeni: Semih Özcan

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-07-0935-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750709357

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

Tahsin Yücel
GOLYAN
DEVİRİMİ

ÖYKÜ

CAN YAYINLARI

**TAHSİN YÜCEL'İN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
DİĞER KİTAPLARI**

- HANEY YAŞAMALI / *öykü*
PEYGAMBERİN SON BEŞ GÜNÜ / *roman*
VATANDAŞ / *roman*
AYKIRI ÖYKÜLER / *öykü*
BIYIK SÖYLENCESİ / *roman*
BEN VE ÖTEKİ / *öykü*
KOMŞULAR / *öykü*
YALAN / *roman*
KUMRU İLE KUMRU / *roman*
AYNA / *öykü*
MUTFAK ÇIKMAZI / *roman*
YAPISALCILIK / *deneme*
YAZIN, GENE YAZIN / *deneme*
GÖSTERGELER / *deneme*
GÖKDELEN / *roman*
DİL DEVRİMİ VE SONUÇLARI / *deneme*
YAZIN VE YAŞAM / *deneme*
SONUNCU / *roman*
GÜN NE GÜNÜ / *deneme*
KİMİM BEN? / *deneme*
KENDİNE DOĞRU YOLCULUK / *eleştiri*

Tahsin Yücel, 1933'te Elbistan'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde uzun yıllar öğretim üyeliği yaptıktan sonra, 2000 yılında emekli oldu. Yazın araştırmalarına 1969'da yayımladığı *L'Imaginaire de Bernanos* ile başladı. 1973'te *Figures et Messages dans la Comédie Humaine*'i, 1979'da *Anlatı Yerlemleri*'ni, 1982'de *Dil Devrimi ve Sonuçları ve Yapısalcılık*'ı yayımladı. 1976'dan itibaren *Yazın ve Yaşam*, 1982'de *Yazının Sınırları*, 1991'de *Eleştirinin Abecesi*, 1993'te *Tartışmalar*, 1995'te *Yazın, Gene Yazın*, 1997'de *Alıntılar*, 1998'de *Söylemlerin İçinden* (1999 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü), 2000'de *Salaklık Üstüne Deneme*, 2003'te *Yüz ve Söz*, 2006'da *Göstergeler*, 2010'da *Gün Ne Günü?* ve 2011'de *Kimim Ben?* ile deneme ve eleştirilerini okurla buluşturdu. İlk romanı *Mutfak Çıkmazı* 1960'ta yayımlandı. Bunu 1975'te *Vatandaş*, 1992'de *Peygamberin Son Beş Günü* (1993 Orhan Kemal Roman Ödülü), 1995'te *Büyük Söylencesi*, 2002'de *Yalan* (2003 Yunus Nadi ve 2003 Ömer Asım Aksoy roman ödülleri), 2005'te *Kumru ile Kumru*, 2006'da *Gökdelen* (2007 Balkanika Ödülü) ve 2010'da *Sonuncu* izledi. Öykü kitaplarından 1956 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan *Haney Yaşamalı* 1955'te, *Düşlerin Ölümü* 1958'de (1959 TDK Öykü Ödülü), *Ben ve Öteki* 1983'te, *Aykırı Öyküler* 1989'da, *Komşular* 1999'da (1999 Dünya Kitap Yılın Kitabı Ödülü) ve *Golyan Devrimi* 2008'de yayımlandı. Tahsin Yücel'e 1984'te Azra Erhat Çeviri Yazını Üstün Hizmet Ödülü, 1997'de Fransız hükümeti tarafından Palmes Académiques Nişanı Commandeur derecesi verildi.

www.tahsinyucel.com

İÇİNDEKİLER

Zorunlu bir açıklama	9
Tarih ve talih	12
Başkanlar ve kadınlar	28
Büyük ikili	44
Nature ve culture	72
Yeni düzen	92
Düşüş	122
Yükselme biçimleri	140
Yüksel ki yerin	156
Dönüştürü	166
Alıntı ustası	178
Baba	201
Kule	214
Golyan devrimi	241
Dönüş	261

ZORUNLU BİR AÇIKLAMA

Bizim ÷lkemizde Hayristan Cumhuriyeti pek bilinmez. Ülke ÷lke dolaşmayı çok seven yurttaşlarımız bile söz Hayristan'a geldi mi dudak bükeler genellikle. Şaşırıp kalırsınız. Bağımsızlığına görece yakın bir geçmişte kavuşmuş olmasından mı, adının çok uzak bir ÷lkeymiş gibi bir izlenim uyandırmasından mı, yoksa bu ada bağımsızlığa kavuşmasından sonra eklenen şu "Cumhuriyet" sözcüğü bizim kafamızdaki "cumhuriyet" kavramına biraz ters düştüğünden mi, bilinmez, bu ilginç ÷lke bizim için pek de iyi şeyler çağırıştırır. Genellikle yalın ayak, başı kabak, yarı aç, yarı tok, okumaz yazmaz deve güdücülerle dolup taşan bir çöl olarak belirir imgelemimizde. Kimi yurttaşlarımız da Mısır'da, Suudi Arabistan'da ya da İran'da önemsiz bir bölge ya da küçük bir kasaba olarak düşünürler bu kocaman ÷lkeyi. Yazgının cilvesi işte. Ya da, isterseniz, komşu ve dindaş duyarsızlığı.

Bana öyle geliyor ki, bağımsızlığına oldukça yakın sayılabilecek bir tarihte kavuşmuş olmasının da, anamalcı dünya basınının, başka sömürge ÷lkeler için "kötü örnek" olmasın diye yiğit Hayristan halkının bağımsızlık savaşını öne çıkarmak istememesinin de, Hayristan Cumhuriyeti'ni yöneten kişilerin iç sorunlarla uğraşmaktan tanıtım çabalarına zaman ayıramamış

olmalarının da küçümsenemeyecek bir payı var bu durumda.

Ne olursa olsun, Hayristan'ın da kendine göre bir devlet düzeni, kendine göre politikacıları, kendine göre işadamları, kendine göre sanatçıları, kendine göre serserileri var. Bu ilginç ülkeye birkaç kez gitmiş ve her gidişinde üç, dört hafta kalmış, kentlerinden köylerine, ırmaklarından göllerine, birçok yerlerini görmüş, profesörlerinden yazarlarına, politikacılarından esnaflarına, birçok insanlarıyla tanışıp konuşmuş, zaman zaman da kadeh tokuşturmuş bir insan olarak, içtenlikle kesinleyebilirim bunu. Bu arada, Hayristan'a her seferinde de bir gezgin olarak değil, Paris'te, bilimsel bir toplantıda tanışıp dost olduğum bir öğretim üyesinin çağrısı üzerine gittiğime, bunun sonucu olarak, yanımda hep güvenilir bir kılavuzum bulunduğuna göre, izlenimlerimin yüzeysel olmadığını da kesinleyebilirim.

Bu kadarı Hayristan'a ve Hayristanlılar'a ilişkin öyküler yazmam için yeterli miydi peki? Elbette değil-di. Ben de hiç düşünmemiştim böyle bir şeyi. Ancak, bu tür ülkelerde kolaylıkla anlaşılacak bir nedenle adının açıklanmasını istemeyen Hayristanlı dostum, ülkesine son gidişimde, uzunlu kısıklı taslak, gözlem ve gazete kesiklerinden oluşan kalın bir dosya koydu önüme, ben "Nedir bu?" diye sorunca da içini çekti. Yıllar yılı Hayristan Cumhuriyeti'nin "derin öyküsünü" oluşturacak bir roman yazmak istemiş, tüm bu taslak ve gözlemleri bu amaçla saklamış, tüm bu gazete kesiklerini bunun için biriktirmişti. Ama artık hem yaşlanmış, hem de bu alanda yeteneği bulunmadığını anlamıştı. Üstelik, o günlerde böyle bir roman yayımlamak fazlasıyla tehlikeli bir şeydi, ipe bile götürebilirdi adamı.

"Sen yazmayı sürdürüyorsun, bu dosya işine yarar belki. Beni bu dosyadan kurtar", diye dayattı.

Ben de ister istemez aldım koca dosyayı, baştan sona gözden geçirdim. Hem de iki kez üst üste. Bir değil, birkaç roman çıkabilirdi bu taslak ve gözlemlerden. Ne var ki benim bu hepsi birbirinden ilginç belgelere dayalı romanlar yazmaya kalkmam sevgili dostumun düşlediği yapıtları kendime mal etmek, yani, bir bakıma, hak edilmemiş bir kalıta konmak olacaktı. Üstelik, tüm bu belgelerin ardındaki gerçekleri yeterince bilmediğimden, yapıtım, roman düzleminde bile, ister istemez bir yığın boşluk ve yanlış içerecekti. Ama bu ilginç belgeleri bir köşede unutmaya da gönlüm elvermiyordu bir türlü. Sonunda, dosyadaki kimi ilginç olayları öyküye dökmeye karar verdim ve ortaya bu kitap çıktı. Ancak, şimdi bakıyorum da her öykü bir öyküden çok, varsayımsal bir romanın herhangi bir parçası gibi görünüyor, her öykü “Ben yarım ve başarısız öyküyüm”, diyor.

*
* *

Bir şey daha: tüm bu öykülerde anlatılmaya çalışılan insanların ve olayların bizim ülkemizin insanlarına ve bizim ülkemizde yaşanan olaylara hiç mi hiç benzememelerini benim kusurum olarak değerlendirirseniz, yüzde yüz yanılırsınız. Bunca yıllık gözlemlerime dayanarak söylüyorum: Hayristan Cumhuriyeti'nin yöneticileri de, yazarları da, sokaktaki insanları da, kadınları ve çocukları da benzemez bizimkilere, hiç ama hiç benzemez.

Yazar

TARİH VE TALİH

Hayristan'ın ünlü gazetesi *Halas*'ın ünlü köşe yazarı Harun Elmansur'un benzerlerine bizim ülkemizde de oldukça sık rastlanırdı, ama bu denli sevilmesi ve bu denli saygı uyandırması olanaksız olmasa da çok zordu. Hele bu sevgi ve saygının çeyrek yüzyılı aşkın bir süredir günden güne artarak sürmesi daha da zordu. Neden? Kötü bir yazardı da ondan mı? Hayır, o kadar da kötü bir yazar sayılmazdı doğrusu: sözcüklerini iyi seçer, tümcelerini doğru kurar, güzelin ve çirkinin, iyinin ve kötünün, doğrunun ve yanlışın altını iyi çizer, taşı gediğine koymasını iyi bilirdi. İstese, iyi bir denemeci, hatta iyi bir romancı da olabilirdi. Nerdeyse yoksul bir aileden gelmiş olmasına karşın, çok iyi bir öğrenim görmüş, o sırada ülke yönetimini ellerinde tutan İngilizler'in sağladığı olanakla Oxford'da hukuk okumuş, ülkeye döndüğünde çok önemli görevler yüklenme ve hızla yükselme olanağı varken, daha öğrenciliğinde başladığı köşe yazarlığını sürdürmeyi seçmişti. Ancak, bu kez İngilizce bir Hayristan gazetesinde: *Morning Star*'da yazacaktı. İngilizler'in yönetimindeki bir gazetede yazacağına göre de, en azından başlangıçta, kazancının bir hukukçunun kazancından çok daha yüksek olacağını söylemek bile gerekmezdi. Öte yandan, köşe yazarlığını seçmesinde İngiliz yöneticilerin

küçümsemeyecek bir etkisi bulunduğunu, hatta Oxford'daki öğrenimi sırasında bu konuda yönlendirildiğini, dolayısıyla bu seçimi çok *önceden* yaptığını ileri sürenler vardı. Ne olursa olsun, Harun Elmansur hem nerdeyse kusursuz bir köşe yazarı olduğunu, hem İngilizceyi anadili gibi kusursuz kullandığını, hem de köşesinin ve gazetesinin adamı olduğunu daha *Morning Star*'daki ilk yazılarında kanıtlayıverdi. Ülkede yayımlanan tek İngiliz gazetesinin ikinci sayfasının sol üst köşesinde, fazlasıyla sorunlu bir dönemde, yani nice genç Hayristanlı İngiliz yönetimine savaş açmışken, ülkenin değişik yerlerinde hemen her gün bir iki İngiliz ve dört beş Hayristanlı'nın öldüğü günlerde başlamış olması da yazılarının önemini bayağı artırmaktaydı. Bu arada, yazılarının sağ üst köşesinde yer alan fotoğrafının da bunda belli bir payı vardı kuşkusuz: savunduğu görüş ne olursa olsun, İngilizler'in gazetesinde yakışıklı bir Hayristan yazarının boy göstermekte olması çoğu yurttaşlarının göğsünü kabartmaktaydı.

Büyük Britanya İmparatorluğu'na bağlı birçok sömürge ülkelerde bağımsızlık girişimleri, hatta ayaklanmalar baş göstermiş, bu ülkelerin en büyüğü de çoktan amacına ulaşmıştı. Hayristan'da da birtakım kıpırdanmalar yok değildi doğrusu: bir iki yıldır İngiliz kurumlarına ve İngiliz askerlerine karşı birtakım saldırılar yapılmakta, her iki yan da gittikçe artan bir oranda kurbanlar vermekteydi. Harun Elmansur daha ilk yazılarında bu tür eylemleri yerin dibine geçirdi. Soydaşlarının tepkilerini bir yere kadar anlamakla birlikte, "haklı ve doğru tepkiler" olarak nitelenmelerinin olanaksız olduğunu açıkladı. Ona göre, nerdeyse iki yüzyıllık bir "ortak tarihin doğal sonucu olarak", Hayristan halkı, Büyük Britanyalılar başta olmak üzere, İngiliz İmparatorluğu'na bağlı tüm ülkelerin insanlarıyla kardeşti, ortada hiçbir neden yokken, tam tersine, ilişkiler gittikçe daha güçlü, daha içten bir biçimde

kardeşliği güçlendirirken, bu büyük ve nerdeyse kutsal birlikten kopmanın, dolayısıyla uygarlıkların en gelişmişine sırt çevirip yalnızlığı ve ilkelliği seçmenin ülkeye ve yurttışa karşı bir tutum olduğunu kesinliyor, Büyük Britanya gibi dünyanın en büyük, en saygın devletinin önemli bir parçası olmaktan çıkarak yoksul ve yalnız bir küçük devlet düzeyine düşmek için işi kavgaya döküp yüzlerce, binlerce soydaşı ölüme göndermenin benimsenmesi olanaksız bir çılgınlık olduğunu yineliyor, girişimin yanlışlığı konusunda örnek üstüne örnek, kanıt üstüne kanıt sıralıyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, Hayristanlı okumuşlar arasında bu görüşü gönülden benimseyip yüksek sesle yinleyenler de az değildi.

İngilizler'e gelince, çıkarlarını bu Hayristanlı yazarın kendilerinden de iyi savunduğunu ve böylesine güçlü, böylesine etkili bir yerli yazarla ilk kez karşılaştıklarını düşünüyorlardı. Ancak, Harun Elmansur bu çok başarılı köşe yazılarını İngilizce bir gazetede ve kendilerinin desteğiyle yazmaktaydı, görüşlerini paylaşan Hayristan aydınları da İngilizce eğitim görmüş olan ve büyük çoğunluğu İngiliz kurumlarında çalışan, dolayısıyla önceden kazanılmış kişilerdi. Elmansur'un başarısı bunların görüşlerini pekiştirmekle kalıyordu. Oysa ünlü yazarın sözcülüğünü yaptığı bu "tutarlı ve etkili görüşler" in kitlesel bir nitelik kazanması için çok daha büyük bir adım atmak gerekir, bu adım da olsa olsa İngiliz yönetiminin üstü kapalı ya da yarı kapalı desteğiyle Hayristan dilinde, Hayristanlılar'ın beğenilerine uygun bir gazete çıkarmak ve Harun Elmansur'un yazılarını burada da sürdürmesini sağlamak olabilirdi. Yerel yönetimin bu yerinde görüşünü Londra da onayladıktan sonra, tasarı birkaç ay içinde gerçekleşiverdi ve Harun Elmansur yurttışlarına aynı zamanda *Alessabah* gazetesinin ikinci sayfasının sol üst köşesinden de kendi dillerinde seslenmeye başladı.

Okumuş Hayristanlılar'ın büyük çoğunluğu Elmansur'un başarısını her şeyden önce ingilizcesinin kusursuzluğuna ve güzelliğine bağlamakta, etkisinin de düşünsel olmaktan çok dilsel, bir başka deyişle, sanatsal olduğunu ileri sürmekteydi. Ama, *Alessabah*'ta yazmaya başlar başlamaz, genç yazar hepsini utandırdı: şimdi hayristancasıyla büsbütün büyülüyordu okurlarını. Görünüşe bakılırsa, zamanla daha da artacaktı etkisi. Gerçekten çok iyi bir yazar olduğundan mı? Hayır, yazınsal ve düşünsel açıdan bakılınca, yazıları hiç de ağır çekmezdi doğrusu. Moda şarkıların başarısını andıran bir başarıydı onunki; bir de içinde bulunulan konumu en üst düzeye yerleştirerek rahatlığı, devinimsizliği, alışkıyı ve güveni övmesindendi. Ayrıca, gazetesinin öteki köşe yazarları da sık sık onun yazılarına göndermede bulunuyor, onun hem büyük bir usta, hem de halkının iyiliği uğruna canını tehlikeye atmaktan korkmayan bir aydın olduğu kanısını yerleştirmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bu arada, genç ve yakışıklı köşe yazarıyla kendisinden en az on yaş büyük bir İngiliz hanım arasında başlayan aşk serüveni ve bu serüveni izleyen görkemli düğün de bir bakıma İngiltere'yle Hayristan'ın hem yeniden ve daha güçlü bir biçimde birleşmesinin, hem de sömürenle sömürülenin eşitliğinin somut göstergesi olarak algılandı: İngilizler'le Hayristanlılar aralarında "kız alıp kız verdiklerine" göre, birbirleriyle her konuda anlaşan iki eşit toplum söz konusuymuş gibi bir hava estirmeye başlandı. Öyle ki, arada sırada bir İngiliz askerini kaçıracak ya da bir İngiliz yöneticinin arabasının yoluna bomba koyarak varlıklarını kanıtlamaya çalışan bağımsızlık savaşçılarına karşı sivil giydirilmiş İngiliz askerleriyle İngiliz yanlısı Hayristanlılar'dan oluşan birkaç bin kişilik topluluklar Hayristan tarihinde ilk kez ellerinde İngiliz bayraklarıyla değişik kentlerde gösteriler düzenleyerek birliğin daha da güçlene-

rek sürmesinden yana söylevler çekmeye başladılar. Ama Hayristan'ın bağımsızlık yanlılarını da her şeyden önce bu gösteriler uykudan uyandırdı. Elhalas'ın ünlü direniş örgütü de hazırlıklarını özellikle bu sırada tamamlayıp eyleme geçti.

Şimdi öyle on beş yirmi günde bir görülen sıradan eylemler söz konusu değildi artık, değişik saldırılarla yönetim sürdürülemez duruma getiriliyor, polis arabaları sürekli kurşunlanıyor, birlikler tuzağa düşürülüyor, asker ve sivil yüksek görevliler kendi korumaları ve kendi arabalarıyla birlikte kaçırılıyor, ülkenin değişik yerlerinde özel işler kurmuş İngilizler topraklarını ya da işlerini öylece bırakıp kendi ülkelerine dönüyorlardı. Kolaylıkla kestirilebileceği gibi, bu duruma ilk karşı çıkan kişi ünlü yazar Harun Elmansur oldu: gerek *Alessabah*'taki hayristanca, gerek *Morning Star*'daki ingilizce yazılarında, tüm bu eylemlerin İngiltere'yle Hayristan arasındaki geleneksel "birlik-beraberliği" arkadan hançerlemek olduğunu, dolayısıyla öncelikle Hayristan halkına düşmanlık etmekten başka bir anlam taşımadığını yazdı. Çoğu yazılarında da yineledi görüşünü. Ne var ki, yoğun eylemlerin başlamasından yaklaşık iki buçuk ay sonra, *Alessabah*'ta ve *Morning Star*'da Elmansur'un yazıları görünmez oldu. Kendisi de ortalıkta görünmüyor, eşi her zamanki gibi kahvaltısını edip çıktığını, bir daha kendisinden haber alamadığını söylüyor, gazete ve radyolarsa, büyük bir olasılıkla Elhalas'ın adamlarınca kaçırıldığını ve yaşayıp yaşamadığı konusunda hiçbir bilgi bulunmadığını bildiriyordu. Kaçırılmasından şöyle böyle üç ay sonraysa, Hayristan'da Harun Elmansur adında bir adam yaşamamış gibiydi: İngilizler Hayristanlı adlarını pek kıvrıramıyorlar, Hayristanlılar da gözden uzak olanları çok çabuk unutuyorlardı.

Ne var ki, bu olaydan yaklaşık iki yıl dört ay sonra, Elhalas'ın ülke yönetimini ele aldığı gün, sayısız söylev

ve demeçlerin, kutlama telgraflarının okunmasının ardından, radyoda bir sunucu “çok ünlü ve çok değerli yazarımız” Harun Elmansur’un “değil gazete, kitap, kâğıt, kalem şöyle dursun, gün ışığından bile yoksun bırakıldığı çok uzun bir tutukluluk yaşamından sonra”, ertesi gün *Alessabah*’ta yayımlanacak olan ilk yazısını “kendi sesinden dinleyeceğimizi” muştuladı. Hayristanlılar, o gün radyonun yayımladığı her şey gibi bu konuşmayı da nerdeyse soluk bile almadan dinlediler: ünlü yazar, ulusunun bağımsızlık savaşını en sonunda kazanmış olmaları nedeniyle başta büyük önder, büyük komutan Elhalas ve kahraman askerleri olmak üzere, tüm Hayristanlılar’ı kutladığını söyledikten sonra, bu büyük utkunun tarihin getirdiği ve tarih gibi görkemli, tarih gibi kaçınılmaz bir sonuç olduğunu, kendisinin de bu tarihsel sonucu yazılarında kaç yıldır “üstüne basa basa ve altını çizerek” belirttiğini keskinliyor, “Biz bu sömürü düzeninin böyle sürüp gitmeyeceğini, çünkü böyle bir durumun tarihin şaşmaz akışına yüzde yüz ters düştüğünü yazılarımızda en az yüz kez vurgulamıştık”, dedikten sonra da “sevgili okurlar”ına uzun süre suskun kalmış olmasının nedenini açıklıyordu: İngiliz polisince tutuklanıp sözcüğün tüm anlamlarıyla karanlık bir hücreye atılmış, ancak birkaç saat önce, büyük kurtarıcı Elhalas’ın buyruğuyla aranıp bulunarak serbest bırakılmıştı. Birkaç gün sonra, yaptığı basın toplantısı sırasında, genç bir gazeteci bir zamanlar hemen her yazısında İngiliz yönetimini göklere çıkardığını anımsatınca da işi pişkinliğe vurdu, önce alaylı bir biçimde gülümseyerek “Evet, öyle bir dönem de oldu yaşamımda, o sıralarda damatlık damarım daha ağır basıyordu”, diye yanıtladı, arkasından da nerdeyse bir dakika süresince güldü, gözlerini genç gazeteciye dikti, “Ben, yani şu karşınızda oturan Harun Elmansur, İngiliz yönetimini göklere çıkarıyormuşum, öyle mi? Yanılmışım, çok yanılmışım, ben Hayristan

halkının, özellikle de gazetecilerinin *irony*'yle *reality*'yi birbirinden kolaylıkla ayırabildiklerini sanırdım”, diye ekledi. Ne olursa olsun, hemen ertesi gün, *Alessabah* gazetesinin ilk sayfasında yayımlanan yazısının üstünde yer alan kocaman bir fotoğraf da tutukluluğunun kesin kanıtı olarak sunulmakta, yazının sağ yanında yer alan bir başka fotoğrafta, sakalı da, kılığı da mağara adamlarınıninkine benzeyen ünlü yazarı başkan Elhalas'la kucaklaşırken göstermekteydi. Uzun sözün kısası, Hayristan için olduğu gibi Harun Elmansur için de her şey yolundaydı artık.

Ama tüm bu kesinleme ve görüntüler birtakım soruları da birlikte getiriyordu ister istemez.

Bir kez, *irony* çerçevesinde de olsa, ünlü yazarın sömürü düzeninin böyle sürüp gitmeyeceğini ne zaman ve nerede yazdığı bir sorundu. Bunları *Morning Star*'da ya da *Alessabah*'ta yazmadığına göre, başka bir gazete de yazmış olması gerekirdi. Ortadan yok olduğu güne kadar İngiliz yönetimini tarihin Hayristan halkına bir armağanı olarak nitelediğine, bu yönetimin, tarihin değişmez yasası gereği, daha onyıllarca süreceğini muştulayıp durduğuna göre, söz konusu yönetimin artık son günlerini yaşadığını, çünkü tarih babanın bunu böyle istediğini olsa olsa birdenbire ortadan yok olduktan sonra, başka bir gazetede yazmış olabilirdi. Ne var ki, ortada böyle bir gazete bulunmaması bir yana, bu dönemde gece gündüz karanlık bir hücrede kaldığını, Elhalas'ın askerleri hücresinin kapısını açmaya kadar hiçbir zaman, hiç kimseyle görüştürülmediğini söyleyen de kendisiydi. İkide bir her olayın açıklaması olarak sunduğu şu tarih kavramı da bayağı karıştıktı doğrusu: oldukça yakın bir geçmişte İngiliz yönetiminin süreğenliğini tarihin belirlediğini yazmıştı, şimdiyse aynı tarihin Elhalas yönetimini kaçınılmaz kıldığını, nerdeyse onu elinden tutup başkanlık koltuğuna oturttüğünü kesinlemekteydi. Nasıl bir şeydi bu

tarikh? Gizliden gizliye gelişen, sonra birden toplumların tepesine inen, kimi zaman iyi, kimi zaman kötü bir güç mü? Olayları tek bir kavramla açıklamak Hayristan okumuşlarının eski huyuydu, ama bu denli oynak, bu denli uçarı bir tarih de tasarlanması zor bir kavram ya da bir gizil güç değil miydi? Evet, uzun bir süre ortadan yok olmuştu, Elhalas'ın askerlerince kaçırılmış olduğu kanıtlanamadıysa da çok söylenmiş, çok yazılmıştı. Neredeydi? Kimler tutuklamıştı kendisini? Elhalas yanlıları mı? Onlarsa, niçin? Cezalandırmak için mi? Onu kendi yanlarına çekmek için mi? Yoksa kendi isteğiyle bir yerlere mi gizlenmişti? O zaman böyle ilk günden nasıl çıkmıştı ortaya? Ne olursa olsun, şimdi kesinlikle Elhalas'ı desteklediğine, Elhalas yönetimi de kendisini daha ilk günden öne çıkardığına göre, yeni yönetimin dürüstlüğü ve açıklığı kuşkulu duruma düşmüyor muydu böylece? Sonra "İngilizlerce de el üstünde tutulduğuna göre, bu adamda iş var demektir: onlara başarıyla uşaklık ettiğine göre, bize neden etmesin ki?" diye düşünmüş olmaları gerekmez miydi? Soruları dilediğiniz kadar çoğaltabilirsiniz, durum da değişmiyordu, tutum da. Örneğin ünlü yazarın sömürge düzeninin çok yakında yıkılacağına ilişkin kesinlemelerini hangi gazetede, hangi tarihlerde, hangi başlıklar altında yazdığını sıradan bir okurun soracağı tutmuş, acemi bir yazı işleri çalışanı da bu soruyu "okur görüşleri" köşesinde yayımlamıştı. Sonra, herkes Elmansur'un böyle bir soruyu hiç görmemiş gibi davranacağını düşünürken, o yirmi dört saat bile geciktirmemişti yanıtını: "Benim alnım açık, yüzüm ak, Tanrı ve başkanım dışında hiç kimseye hesap verecek değilim. *Alessabah*'ın eski sayılarında yazılarımı bulup okursan, utançtan yerin dibine geçersin", deyip çıkmıştı işin içinden.

Evet, böyle, kalem onun elindeydi ve bir zamanlar karşı çıktığı insanlar şimdi arkasında yer almaktaydı;

dönüşümün çelişkisini, bu beklenmedik, bu şaşırtıcı kaynaşmayı sorgulamak adamın başını belaya sokabilir, kendisini eleştirmek tehlikeli olabilirdi: İngilizler'in ülkeden kovulmasından önce, yani çok yakın bir geçmişte yerden yere vurduğu başkan Elhalas'ın en yakın adamlarından biriydi şimdi, aralarından su sızılmıyordu. Gazetesinde iki hafta süresince yayımladığı "Başkanla baş başa" adlı söyleşi de açıkça ortaya koymaktaydı bunu: başkanın, iki üç basın toplantısı dışında, hiçbir gazeteciyle en ufak bir söyleşi yapmayıp da Elmansur'la böylesine uzun bir söyleşi yapabilmış olması en azından gazeteci kimliğine verilen değeri göstermekteydi. Ancak, başka birtakım olgular, örneğin başkanın kendisini önde gelen danışmanları arasına alması, tüm üyelerini kendi seçtiği altmış kişilik Kurucu Meclis'te ona da yer vermesi sağlam bir dostluğun değil de neyin göstergesi olabilirdi? O zaman Elhalas'ın ülke yönetimini ele almasından önce Elmansur'un kendisine karşı yazdığı bunca zehir zemberek yazıya ne demeliydi? Çok ünlü bir Türk politikacısının "Dün dündür, bugün de bugün"ü bile yetmezdi bu yakınlığı açıklamaya. Başkan savaşım döneminde yazılıp söylenmiş her şeyi unutmuş ya da bağışlamış olsa, bir yere kadar açıklanabilirdi bu çelişki. Ama, iktidarının altıncı ayında bile, hâlâ İngiliz yanlısı olarak tutuklanan ve çok ağır cezalara çarptırılan insanlar vardı. Bu durumda, Elmansur'un Elhalas ve arkadaşlarını yerden yere vuran tüm o bağımsızlık karşıtı yazıları gerçek düşüncesini ve gerçek kimliğini gizleyerek İngilizler'le yakınlık kurup onlardan önemli haberler sızdırabilmek, yani Elhalas'a casusluk edebilmek için yapmış olabileceği geliyordu insanların usuna. Ama böyle bir varsayımı kendisi de, Elhalas ve yakınları da ağızlarına almadıklarına göre, büyük dostluğun nedenini başka yerde aramak gerekiyordu. Geriye iki açıklama kalıyordu o zaman: yeni yönetimin ünlü köşe

yazarının yazılarına gereksinimi vardı, bir; politika evreninde bir yerlere gelebilmek için özel bir beceri ve, bu da aynı şey değilse, belirli bir kirlilikle donanmış olmak gerekiyordu, iki.

Peki, çok mu akıllıydı bu Harun Elmansur? Hiç kuşkusuz, akıllı adamdı, dakikasında düşünce ve tutum değiştirerek her yeni duruma ayak uydurabilmek, bunu yaparken de hiç kimseyi şaşırtmamak oldukça yüksek düzeyde bir düşünsel beceri gerektirirdi. Ancak, bizim alçakgönüllü kanımıza göre, kendisini böylesine başarılı kılan nitelik yüksek düzeyde bir akıldan önce, benzerine az rastlanır bir sezgiydi. Yalnızca ülkenin başında bulunan kişinin değil, çevresindeki kişilerin de yüreğinin ve beyninin içini okuyor, onları hoşnut etmek için ne yapmak ve nasıl görünmek gerektiğini dakikasında seziniyiveriyor, bu güçlü sezgiyi zaman zaman okurlarıyla paylaşmaktan da çekinmiyordu. Bu nedenle yalnızca politika meraklıları değil, devletin yüksek görevlileri ve işadamları da ilgiyle okuyorlardı yazılarını. Adamın ne tür bir yazar olduğunu herkesten iyi bilmesi gereken Elhalas'ın da her sabah ilk işinin onu okumak olduğu söyleniyordu. Uzun sözün kısası, Elmansur herkesin gözünde “büyük adam”, “büyük düşünür” ve “büyük gazeteci”ydi. Kimileri bu övgüyle de yetinmiyor, onun bir “dahi” olduğunu kesinlemeye kadar götürüyorlardı işi. Bu arada, büyük gazetecinin saygınlığının Elhalas başkanlık koltuğuna oturduktan sonra büsbütün artmasının ötekilerin tüm özelliklerini kendi kişiliğinde toplayıp somutlaştırmış olmasından kaynaklandığı da söylenebilirdi: Hayristan'ın öteki köşe yazarları da üç aşağı, beş yukarı ona benzemekte, üç aşağı beş yukarı onun yazdığını yazmaktaydı. Gene de Harun Elmansur başkaydı. Özellikle de başkan, başbakan ya da bakan değişimleri sırasında yumuşak geçişlerin ustasıydı, bu konuda hiç kimse su dökemezdi onun eline.

TAHSİN YÜCEL

GOLYAN DEVİRİMİ

ÖYKÜ

Tüm bu öykülerde anlatılmaya çalışılan insanların ve olayların bizim ülkemizin insanlarına ve bizim ülkemizde yaşanan olaylara hiç mi hiç benzememelerini benim kusurum olarak değerlendirirseniz, yüzde yüz yanılırsınız. Bunca yıllık gözlemlerime dayanarak söylüyorum: Hayristan Cumhuriyeti'nin yöneticileri de, yazarları da, sokaktaki insanları da, kadınları ve çocukları da benzemez bizimkilere, hiç ama hiç benzemez.

Golyan Devrimi dünya haritasında yerini bir türlü bulamadığımız bir ülkede, Hayristan Cumhuriyeti'nde geçen on dört öyküden oluşmakta. Öykülerin kahramanları Hayristan'ın yöneticileri, politikacıları, askerleri, yazarları, iş adamları, yosmaları. Değişik öykülerde yer yer kesişen olaylar ve yeniden beliren kişiler yapıta aynı zamanda dağınık bir roman görüntüsü vermekte. Ne olursa olsun, bu kitapta da **Tahsin Yücel**'in kendine özgü "ironi"sini buluyor, *Golyan Devrimi*'nin öykü-severler için bir okuma şöleni olacağını umuyoruz.

KAPAK RESMİ: KAZA, OFİS SİYANİ, İŞİ 4000

ISBN 978-975-07-0935-7

9 789750 709357
<http://www.ozgoyukleri.com>